

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemana velja:

Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr.

V administraciji prejemana velja:

Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za jeden mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto. Posamne številke po 7 kr.

Naročnino in oznanila (insertate) vsprejema upravništvo in ekspedicija v „Katol. Tiskarni“, Vodnikove ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo.

Vredništvo je v Sementških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob pol 6 uri popoldne.

Štev. 65.

V Ljubljani, v sredo 21. marca 1894.

Letnik XXII.

Poglejmo nazaj, da pridemo naprej!

(Dalje.)

Čuden junak je ta g. S—c! Z donečimi frazami tako opleta okoli sebe, kakor bi bil ves svet njegov. Njegov dokaz je povsod le zapoved: „Sic volo, sic iubeo, stat pro ratione voluntas!“ Pri vsem tem pa nam v boju nikoli noče gledati iz oči v oči. Kakor plah deček ali človek z nemirno vestjo se skriva za hrbet sedaj temu, sedaj onemu. Zadnjič se je vrnil za štiri dolenjske duhovnike, sedaj pa, ko smo mu te odmaknili, poslal je za-se v boj svojo famulijo, celo svojega sinčka, zlasti pa srednji in sploh ves posvetni stan. Zato se glasi nekam ironično njegov klic „na korajžo“.

G. S—c smatra „Katol. polit. društvo“ za Dolenjsko kot „lov na kaline“. Zadnjič je trdil, da nam je kmečki stan marioneta, sedaj pa meščane naziva kaline, nad katerimi hočemo bojda duhovniki gospodovati kakor „orjaki“; vse drugo nam je „ničla“. In še več: ti kalini in ta ničla naj bodo nam za paradu! Kako imponantna ta slika. „Slov.“ je pisal, da sedaj v Slovencih duhovski stan res ni jedini kulturonošec, a bili so nedavno časi, ko je slovenski duhovnik jedini širil v domovju pravo narodno kulturo. „Duhovnik slovenski jedini je rešil slovenski rod, da ga ni preplaval val tujstva, da ga niso zbegali breznačajni renegati.“ Kar vodijo sedaj naši naprednjaki, izročili so jim duhovniki.

G. S—c, ako se vam zdi, da to ni res, morate dokazati nasprotno; pa nastopate rajše z novimi bajkami o kalinih in ničlah! Čeprav se je svoje dni na Slovenskem neki stan v narodnem oziru svojevoljno skoro do cela annihiliral, vendar povedati moramo, da nam ničla ni bil, nam ni in ne bo nikoli niti kmečki, niti srednji, niti kak drug

stan; toda vedite, da tudi mi nikomur več nočemo biti ničla! Izjavimo vam pa, ako bote tako puhle članke pošiljali v časnike, kakor so zadnji vaši umotvori v „Narodu“, smatrati bomo morali vašo politično osebnost kot „politično ničlo“.

Cemu pitate srednji stan s „kalini“? Mi nimamo nikakih limanic, torej tudi nikakih kalinov ne vabimo in ne potrebujemo; mi potrebujemo le mož, poštenih, značajnih, kremenitih mož, ki vedo, za kaj se gre! Jasno smo razodeli svoja načela, svoj načrt in smoter; torej mi nikogar ne lovimo v skrivno nastavljen mreže. Kdor se strinja z nami, ta je naš; ne silimo pa nikogar. Kaj torej smatrate kot limanice? Povejte veudar? Ako pa ni limanic, tudi kalinov ni! Limanice hrani in nastavlja naša napredna stranka, ki še nikoli ni določno pokazala svoje prave barve, nikoli jasno razvila svojih načel. To so limanice, na katere lovite vi svoje kaline, ki sedajo na-nje ne vedoč, kaj podpisujejo, kam merijo, za kaj se gre! Ali hočete, da vam posvetimo z nekaterimi vzgledi? Srčno radi; toda potem nam ne očitajte zopet, da smo osebnostni!

Zato vam podtakneme limanice s kalini vred vračamo z dobrotnim opominom, da jih bolj namažite, sicer se kmalu nič več ne bo na-nje prijelo.

II.

Dokazali smo že, da g. S—c ni posebno nadarjen politik, vzklik lastni hvale, da „zna klerikalcem najbolj do živega poseči“. Priznati moramo, da smo res že preiščevali, odkod to, da ta „izkušeni politik“ vkljub svoji dvajsetletni politični praksi nima nikake politične izobraženosti. To nam doslej neumljivo stvar je pojasnil sam — hvala Bogu! — v zadnjih člankih, ko se spušča nekoliko v slovensko zgodovino, da bi pokazal, česa duhovniki „niso storili“. Tu se je gospod zopet spozabil in se po stari navadi z logiko popolno skregal;

zraven pa je nakopičil iz nova toliko zgodovinskih kozlov, da ne vemo, ali bi jih šteli na rovaš njegovemu plitvemu zgodovinskemu znanju, ali pa premajhni njegovi razsodnosti.

Da bi odgovorili na vse te fantastične bedarije, bilo bi vsekako preobširno, ker o takih stvareh se razpravlja v znanstvenih listih. Pa čemu tudi odzivati se na reči, ki so že davno dokazane; samo v knjige je treba nekoliko pogledati. Le na kratko zavračamo, da i v tem ne ostanemo na dolgu.

Rekli smo že v zadnjih člankih, da Slovenci še-le kakih 50 let politično životarimo; kakih 100 let pa je poteklo, odkar se je jela buditi narodna zavest v Slovencih po duhovnikih Pohlínu, Japlju, Vodniku, Ravnikarju, Zupanu i. dr. G. S—c pa hladnokrvno vse to prezre in gre iskat narodne zavesti 100 nazaj, da, še več: v Trubarjeve čase; pelje nas celo pod — vislice! Horribile visu! Zal, da ni še nekoliko bolj posegel nazaj, vsaj za 1000 let; potem bi morda tudi sv. Cirilu in Metodu očital, da oznanjujoč sv. vero, nista nosila v rokah trobojnice, temveč sv. križ? Pa pustimo to na strani! — Kaj pa išče g. S—c v Trubarjevi dobi? Išče narodne zavesti, narodne požrtvovalnosti itd. In kaj je našel? Jedinega slovenskega narodnjaka Trubarja med duhovniki, „pa še ta ni naše vrste“. Ponašate se s tem možem in tovariši njegovimi kot z rodoljubi. Torej ti možje so vam vzori narodnjaštva, ki so pisali slovenske knjige le zato, da so svoje rojake zapeljevali v krivo vero, ki so s svojimi spisi in govori toliko Slovencev izvabili iz domovine v Nemčijo, ki so toliko rojakov odtujili ne le veri katoliški, temveč i narodu slovenskemu? Seveda vam je vsak narodnjak, da je le protiven katoliški ideji.

G. S—c! Ko vse to kvasite, zdi se nam — dovolite primeru! — kakor bi „čevlje na kveder“ vlekli na svojo moderno nogo, ali kakor bi hoteli svoja advokatska pleča ogrniti s kožuhom Trubarje-

LISTEK

Polidor pl. Montagnana.

(Životopisna črtica.)

(Dalje.)

In tako je Polidor vkljub spletkam mogočnih nasprotnikov, ki so ga hoteli uničiti, častno zmagal; zmagala je resnica nad lažjo. Pa neljuba zadeva ga je precej potrla; bolehal je za želodecem in tudi drugače ga je to zelo bolelo, da je generalni vikar obrekovalec tako hitro veroval. Ko je vikar o tem slišal, pisal mu je dne 10. junija 1565 tolažilno pismo, v katerem med drugim povdarja: „Nullum vitae genus apud malos calumnia vacare et divum Augustinum propterea cuidam ita rescripsisse: Senti de Augustino quod libet, sola me in oculis Dei conscientia non accuset. Magnum quippe solatium dat conscientia recte factorum. Quare ut tu quoque eadem utaris, te et hortor et moneo. Eos namque, qui aliis praesunt, oportet, si d. Christostomo credimus absurdas et falsas vonare criminationes, at veritas, quae omnia vincit, contra hominum ingenia, calliditatem solertiam facile se per ipsa tuetur, vel a Deo

potius, qui idem etiam est, quod veritas, innocentiae propugnatores defenditur . . .“¹⁾

Med tem je bil Ferdinand dne 25. julija 1564 umrl in na Kranjskem mu je kot nadvojvoda sledil Karol. Ta je Polidorja takoj potem, ko je bila njegova nedolžnost dokazana, imenoval svojim svetovalcem. Ker Polidor za proštno v Ljubljani ni več maral, potegoval se je z ozirom na to, ker mu je stiški samostan bil precej dolžen, za ovo opatijo. Te sicer ni dobil, pač pa mu je nadvojvoda izročil stiški župniji Žalec in Teharje v oskrbovanje. Tam je zastavil desetino, a vkljub temu je bil precej davka dolžen.²⁾

Dne 9. septembra 1567 ga je nadvojvoda Karol prezentiral za Krško.³⁾ kjer se je protestantizem zelo širil in imel lastnega predikanta Janeza Weyxlerja,

¹⁾ Dotične listine, katerih natančni prepisi se nahajajo v deželnem arhivu v Gradcu, je v Vidmu posnel tudi marljivi g. Ant. Koblar, a brezdomno le površno, kajti drugače ne bi bil mogel v III. letniku „Izvestij“ na str. 103. trditi, da je naddijakon Polidor pl. Montagnana postal luteran ter zaradi tega izgubil naddijakonsko čast in prišel v ječo. Ker pa se je že leta 1564 spreobrnil in pokatoličanil, podelil mu je oglejski generalni vikar Jakob Maraccus naddijakonstvo na Štajerskem. To se, kakor spoštovani čitatelj lahko sam razsodi, ne more in ne sme iz dotičnih listin sklepati.

²⁾ J. Orožen, Das Dekanat Tüffer, 129.

³⁾ Izvestja, II., 61.

bivšega župnika kostelskega. Ko se je ta drznil, zopet v cerkvi pridigati, spodil ga je Polidor s prižnice in iz cerkve, kar je Krčane tako razkačilo, da bi bili župnika pretepli, ko bi se ne bil še o pravem času umaknil. Polidor je stvar naznanil nadvojvodi. Ta je poklical župana in dva meščana, ki sta predikanta vozila, v Gradec in nje je dal tam zapreti.⁴⁾ To je meščane še bolj razkačilo.

Ker Polidor v Krškem ni bil več varen, podelil mu je nadvojvoda Karol leta 1569 župnijo Laški trg, katero je takoj prevzel, v Krškem pa vikarja nastavil.

Takoj po nastopu laške župnije je Polidor vizitiral samostan kartuzijancev v Jurjevem klostru. V naslednjem letu je dal v Laškem na severni strani farovža postaviti nove stopnjice. Te so bile v poznejših letih sicer odstranjene, a spomin na nje se še nahaja v vzdani plošči z napisom:

•Millenos Christi postquam compleverat annos
Lustraque bis septem Phoebus uterque poli,
Hoc Polydorus opus posuit, quod cernis utrinque
De Montagnana nobilitate fruens.◀

Dne 17. aprila 1575 je kartuzijancem v Jurjevem klostru posodil 600 gld., za kar so mu zastavili dohodke v Rečicah.⁵⁾

⁴⁾ J. Orožen, Das Dekanat Tüffer, 131, in J. Vrhovec, Zgodovina Novega Mesta, 74.

⁵⁾ J. Orožen, Das Dekanat Tüffer, 130.

vega očeta. Ali niti tega ne veste, da ima vsak čas svoj znak, svoj tok? Ali ne veste, da se je še le nekako pred 100 leti vzbudila med narodi narodnostna ideja, in še le potem tudi med Slovenci? Ali vam ni znano, da se še le 19. stoletje naziva stoletje narodnih bojev? Popreje so omikanejši narodi le malo pisali v materinščini, večinoma le v latinščini, zlasti učenjaška dela; saj so celo strastni mažarski šovinisti do najnovejših časov rabili uradno le latinščino. V preteklih dobah je bila pač narodnostna ideja že znana, a nikakor ni bila na onem vrhuncu, kakor je uprav v naših dneh, ko se skoro vse le okoli nje suče. Javila se je največ le v bojih, v knjigah malokdaj. Ako pa celo svetovni narodi v teh dobah nimajo velikih narodnostnih del, kako si upate tirjati to od slovenskega rodu, oziroma od duhovnikov? To je res nad vse smešno! Vrlo se je javila ljubezen do domovine pri nas v turških bojih. In kdo je osrčeval naše pradede, da niso omagali! Duhovnik slovenski je bil, ki je je tolažil in krepil na bojnem polju, ne pa — pod vislicami, katere ste si vi omislili v svoji bujni domišljiji.

V vseh tistih časih torej duhovniki „nič, prav nič niso storili za ohranitev narodnosti slovenske, akoravno so bili tedaj skoro več kakor bogovi“. „V mestih, trgih pridigovali ste nemški ter pomagali s cerkveno avtoriteto ponemčevanju teh mest in trgov na trdne noge. Vi sami ste mu v njemu tujem jeziku pisali, v domačem jeziku ste mu govorili le v to svrhu, da ste ga ložje obdržali v pokorščini proti grajščaku in sebi. Domoljubje, narodnost se tedaj med vami ni poznala. Vaši predniki so opravljali le službo onega tolažitelja, ki pravi obsojencu pod vešali: potrpi, saj bo kmalu konec, na onem svetu bo boljše. Vi ste mirno gledali, kako se je naš zatirani narod dan na dan pokladal na tnalno brezsrčnega nemškega fevdalizma, in kako se je vedno bolj potujčeval. Živeli ste takrat po svojih samostanih, farovžih; hodili ste v goste k grajščaku in dali k vsemu njegovemu početju svoj blagoslov. Kdo drugi vas je takrat tako redil, kakor kmet, in kaj sto mu dobrega storili za to? Pravili ste mu, naj voljno trpi, reveža utrjevali v misli, da ne sme s krampom proti grajščinskemu zidu“, itd.

V teh živobojnih bajkah kaže g. S—c zopet vso svojo čudotvorno duhovitost in zgodovinsko znanje. Razsodni čitatelj, sodi sam, je-li vredno odgovarjati na take čenče? Mi le pravimo: „Wer solchen Vorwurf ohne Grenzen — wagt seinen Lesern zu credenzen, — verletzt das ganze Publikum — und hält es doch für gar zu dumm!“

Da se je slovenski narod v kljub tolikim oviram ohranil do današnjega dne, moral je gotovo imeti svoje voditelje. Srednji stan brez glave bi ne pomagal nič. Odgovarja naj vam slavni Štajerec Slomšek, kateremu gotovo bolj verujete, nego „mladim fanatičnim kapelanom“. Piše doslovno: „Bila je sveta cerkev do sedaj jedina varhinja, dojnica in mati naše narodnosti in jezika našega; le ona je začela izobraževati narode slovanske, vnemati jim luč zveličanske omike; le ona nam je ohranila in zadržala iskrico slovenščine mile, da je nemili nemškutarji zakuzili niso. Hva-

Tudi v Laškem je Polidor imel opraviti s strastnimi luterani, a spolnoval je dolžnost katoliškega duhovnika z vso gorečnostjo in neomahljivo značajnostjo. Na velikonočni torek leta 1576 je poklical k sebi Zefo, soprogo Martina Kralnika, ki je bila tožena, da je katoliške obrede zaničevala in z luterani občevala. Na vprašanje, zakaj se je dala od krivoverca obhajati, ki jej vendar le ni družega dal, kakor navadni kruh, saj ima katoliške duhovnike, odgovorila je, da katoliških duhovnikov nikar ne zaničuje ter je jedenkrat od duhovnika Daniela zahtevala obhajilo, kakor ga je od mladosti prejemale, a on jej je odrekal. Ker so ž njo bili tudi drugi pri obhajilu, jej je nerazumljivo, zakaj tudi teh ni poklical. Sicer pa bi ž njo prišla tudi njena mati, ko bi ne bila bolna.

Baseda je dala besedo in prepričanje se je končal bajè celò s pretepom.

Janez Helfenberški, oskrbnik v Celju, je tožbo omenjene Zefe „wider den Erz Pueben Polidoren“, ki se je držnil jo pretepati, kar še njen mož v jed najstih letih zakonskega življenja ni nikdar storil, poslal deželnim stanovom v Gradec. Kako se je zadeva končala, nam ni znano.⁶⁾

(Konec sledi.)

ležni torej ostanimo sini toliki materi, sveti cerkvi, hoče nam tudi ona mati ostati. Vsaka nevera bila bi nam tudi v omiki narodni le pisana mamica — mačeha.“ Tako Slomšek. In ako temu možu v kuti ne verujete, verujte možu brez kute profesorju Apihu, ki piše: „Ko so do malega vsi stanovi spremili h grobu skoro zamorjeni narod slovenski, duhovnik se ni udeležil pogreba. Posredno in neposredno mu je bil dobitnik in učitelj in prvi je bil duhovniški stan, ki je za svoj narod zahteval pametne — šolske osnove; dal mu je blagoslov, ko je speči narod probudil silne trombe glas, duh novega veka, angelj svobode!“ — Ali čujete, g. S—c? Probujenemu slovenskemu oratorju je dal duhovnik blagoslov, ne pa trinoškemu grajščaku, ali kmetu trpinu — pod vešali!

Ako je kdo v preteklih slovenskih dobah pisal, kdo je bil to, ako ne duhovnik? In vi očitete nesramno zaslužnemu duhovenstvu kranjskemu, da so govorili in pisali slovenski le zato, da so s svojo peto ložje trli ubozega kmeta! Torej vse slovstvo slovensko preteklih stoletij je imelo le namen, da bi narod čim preje pokopalo. Kje so bile vaše misli, ko ste to orjaško podlost začrtali na papir?

„Duhovniki so nemški pridigovali v mestih“ — res je! — po nekod, kjer je bilo treba; a slovenskih pridig niso opuščali. Slavni zgodovinar, vi očitete slovenskim duhovnikom, da so pred 200 leti, ko je narodna ideja še spala, nemški pridigovali. Mi pa vam zatrobimo v uho, da se v sedanjih dneh, ko je narodnostna ideja na vrhuncu, ko v Slovencih prevladuje „absolutno narodnjaštvo“, po mnogih slovenskih čitalnicah in Narodnih domih „brez Stylistesov“ — očitno in brez graje — lomi švabščina! Zato vam kličemo iz nova: „Izderite bruno iz svojega očesa!“

Smelo vam zatrjujemo: Ko bi slovenski narod ne imel katoliških duhovnikov, danes bi ga že več ne bilo; in ko bi ga osrčevali vzorniki vašega Trubarja s svojo vero in narodnostjo, davno bi se že vtopili v morju ne le luteranstva, temveč i nemštva!

Naslikali ste slovenskega duhovnika kot pravega trinoga, ki je davil svoj narod z grajščaki vred, ki si je izkoriščeval njegove žulje, ki je od vsega krščanskega uka znal le učiti, kako naj uboga para voljno vse potrpi. „Naš kmet ima zeló dober spomin, vé, da je bilo trpljenje njegovo v časih, ko ni bilo še notarjev in ne advokatov, hudo, hudo, spominja se v živih bojah nemške tlake — desetine. Mlajšim, ki take stvari iz ust starejših praviti slišijo, se pri tem kar koža ježi.“ Res ima dober spomin naš kmet; le vprašajmo ga, naj vam govori, kdo mu je pomagal, kdo mu še sedaj največ pomaga!

G. S—c! Prosimo vas uljudno, pokažite nam one zgodovinske viře, iz katerih ste vse to zajeli. Ali niso to najnovejši dr. Tavčarjevi romani? Čudni viri! Ako pa je temu tako, vprašamo vas vendar le, odkod to, da se tako jezno zaletavate v fevdalizem, o katerem se vaš zgodovinski vir opetovalno baš nasprotno izjavlja?

Kako čudovito zmedeno in plitvo je vaše zgodovinsko znanje, vsakdo lahko vidi. In slednjič, ko vsa mogoča in nemogoča sredstva navedete v svoj zagovor, privlečete za lase še — Preširna, Maška, Nedveda, Hajdriha i. dr. na prozaično politično polje! Ta je pa že zadnja! Oj ubogi Preširen, ti si bil res nesrečen pevec, ker še 50 let po tvoji smrti te neka slovenska politična korifeja dramati iz pokoja in stavi v politični boj! Kdo se ne smeje? — Drugih istodobnih politikov na Kranjskem g. S—c ne pozna. Zato preskoči na Štajersko in si izbere kot svoje torišče prostor tam gori nekje ob Muri okoli Lipnice, češ, duhovniki, kaj ste pa tu za Slovence storili? Znani so mu Razlag, Vošnjak, Dominkuš iz sedanje dobe, o prejšnjih nič ne zine, morda tudi nič ne vé; tudi dva duhovnika-renegata podpirata kot častna parada njegove kilave dokaze: Wretschko in Schuscha. Ha, ha! In vendar trdi, da „ima intenzivno narodno delovanje na slovenskem Štajerskem svojo zibel.“

Toliko o zgodovini g. S—c-a! Mi smo v prvem svojem članku (št. 49) natančno precizirali tok slovenske politike v zadnjih 50 letih, odkar politično životarimo in delujemo. Ker je g. S—c meni nič tebi nič to prezrl in planil skoro za 400 let nazaj, ni bilo drugače, da smo mu sledili tudi tje in mu posvetili tudi to, kakor se spodobi! (Dalje sledi.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 21. marca.

Noske je kandidat naprednega društva dunajskega za izpraznjen državnozbornski mandat dunajskega notranjega mesta. Ta mož pripada zmerni levici in je že deželni poslanec. Zmagal bode vsekako, ker ga bodo podpirali kapitalisti. Protisemitje v dunajskem notranjem mestu nimajo upanja do zmage. Dr. Ofner pač kandiduje na svojo roko, in nekateri listi trdijo, da ima zagotovljenih že nad 1000 glasov. Ker je pa proti njemu vlada, ne bode zmagal, če tudi je žid in imajo židje veliko besedo v tem volilnem okraju. Bogati židje se močno ozirajo na želje sedanje vlade, posebno na finančnega ministra. Židovskim bogatinom je veliko na tem, da se koalicija ohrani, dočim se je Ofner izrekel proti koaliciji. Katolikom more biti pač vse jedno, zmagali Noske ali Ofner, oba sta nasprotnika katoliški stvari.

Občna volilna pravica. Socijalistični shodi, ki so se dosedaj vršili za občno volilno pravico na Dunaju, so se izvršili mirno. Nekaj govornikov je priporočalo občen štrajk, ali vodjam se je pa le prejasno videlo, da ne marajo, da bi se s kako silo ovirala vladna volilna reforma. Po njej pridejo skoro vsi v zbor, kar bi pri občni volilni pravici ne bilo tako lahko mogoče. Seveda za vladni načrt se izreči niso mogli, ker bi preveč prišli v navzkrižje s prejšnjimi svojimi izjavami. Vidi se pa, da se vladi ni bati, da bi ji socijalni demokrati delali kake prevelike ovire pri njenih načrtih. Taki shodi jej bodo še le koristili, ker v ljudstvu vzbujajo strah pred socijalnimi demokrati. Z občnim štrajkom bi delavci v Avstriji dosti ne opravili, ker jim manjka tudi potrebne organizacije. Za tak štrajk je tudi težje pridobiti delavce, nego za kak štrajk, ki meri na povišanje plače.

Civilni zakon na Ogerskem. „Pesti Hirlap“, oficijozni list najtežje vrste, priznava, da ogerska vlada hoče pred vsem jednotno madjarstvo. Obvezni civilni zakon bi bil le sredstvo za to. Madjari imajo pravico zahtevati, da na Ogerskem ne bode ne Srbov, ne Hrvatov in ne Saksoncev. — Vse ima torej le namen, osnovati jednotno mažarsko državo. Tega pač Mažari ne bodo dosegli. Poprej bode konec njih prevzetnosti. — Debata o civilnem zakonu se je tako zavlekla, da se ne konča pred Veliko nočjo. V zadnjih sejah so se posebno nekatoliki oglašali proti civilnemu zakonu. Vladi so ti glasovi posebno zoperni, ker je pričakovala, da izvzemši katoličane, od nikoder ne bode nobenega upora. Sedaj se pa vidi, da razven kalvincev in židov nikdo ni prav zadovoljen z vladno predlogo.

Brazilijska. Vlada misli pomilostiti vse vstaše razven vodij, s poslednjimi bode pa z vsč strogostjo postopala. Admiral Gamo je na neki portugalski ladiji, rad bi ubežal v Evropo, ali vlada ga zahteva nazaj. Govori se celó, da ga hoče proglasiti za morskkega roparja. — Sedaj, ko se je vstaja približala koncu, se priznava, da je imela namen, obnoviti monarhijo. Posebno Mello in Gama sta imela ta namen, pa sta ga prikrivala, ker prebivalstvo za obnovenje monarhije ni vneto. Tudi federalistično gibanje v nekaterih državah je podkuril Mello s tem namenom, da z zmešnjavami omogoči obnovenje monarhije. Svoje delovanje je pa začel že, ko je bil v republikanskem ministerstvu in je torej imel priložnost, z raznimi krogi priti v dotiko.

Belgija. Položaj v tej deželi je skrajno kritičen. Zbornica je zavrгла s 75 proti 50 glasom vladni načrt novega volilnega reda. Sedaj se ne vé, kaj se zgodi. Govori se, da se začne nova pogajanja mej vlado in večino. Ko bi vlada odstopila, bi se razmere le shujšale. V juniju poteče sedanji zbornici mandat in če se do tedaj ne sklene nov volilni zakon, bode dežela brez parlamenta, kajti poprejšnji volilni red je s premembo ustave zgubil vso veljavo. Kako se težave rešijo, se še ne vé. O tem pa mej delavci vlada že velika nevolja, ker se jim ne omogoči, da bi mogli se poslužiti svoje volilne pravice. Sedaj še molčé, ali utegne priti čas, da bodo s štrajkom in z veliki neredi pospešili vso stvar, kakor so bili pospešili premembo ustave. Pri sedanji belgijski zbornici se vidi, da jej za stvar dobre volje manjka.

Razgled po slovanskem svetu.

Mladočehi in Poljaki.

IZ GALICIE.

Najbolj čudni in najbolj protislovni v svojem obnašanju se mi zde Mladočehi. V svojih glasilih

vedno ščujajo na nas Poljake in potem zahtevajo, naj bi jih mi v zahvalo — ljubili. Ravno tako delajo z Bolgari. Najpreje zabavljajo na vse kriplice proti Bolgarom, kako so nevhvalni in potem zahtevajo ljubezni. V „Narodnih listih“ ni skoraj nobenega dne, da ne bi z najgorjimi psokami mlatili nas. In če ne dobé sami zase vzroka, pa podkurjajo Rusine in celo Nemce. Meni se vidi, da je to početje umetno osnovano. Rusija ima pri tem svoj delež in „N. listi“ so le sredstvo v dosego drugih namenov. Vzajemnost slovanska bi sicer ne smela biti slepa za napake posamnih rodov slovanskih, a da bi se o enem rodu govorilo in pisalo samo slabo, to gotovo ne pripomore k ti vzajemnosti.

Koalicija.

Iz Galicije se nam piše: Pravijo, da je Dejanina oblekla Herkula v tako srajco, ki je bila za grškega vojaka preozka. Neznosna mu je bila, ker se v nji ni mogel gibati.

Te bajke smo se spominjali, ko smo videli nekatere klube v zbornici, ki so se oblekli v tako srajco Dejaninino, pod imenom koalicija. Za nas Poljake je vzlasti zanimiv slučaj, ko so nas levičarji z Mladočehi preglasovali. To se je dogodilo, ko je poslanec č. g. dr. Chotkowski predlagal, naj se preko peticije č. g. Stojalowskega, gališkega duhovnika preide na dnevni red. V ti peticiji toži Stojalowski, da mu pošta konfiskuje časnike za ljudstvo, katere izdaja v duhu za plemstvo neugodnem. Plemstvo ga zato skuša, koder more izpodrinuti. Zato išče pomoč v zbornici. Schneider je izročil peticijo in Bendel jo je podpiral.

Chotkowski, plemski pristaš, se je protivil, češ naj se nič ne ozirajo nanjo, a propadel je. Levica z Mladočehi se je združila proti Poljakom. Glede Stojalowskega ima sicer lahko vsak svoje mnenje, toda ta slučaj, o katerem se je mnogo govorilo pri nas, kaže, da poljski zastopniki pri levičarjih ne dobodo odkritih prijateljev in resnih zaveznikov.

Slovstvo.

Pomladni glasi.

Mladini za piruhe je letos namenjena knjižica: Pomladni glasi posvečeni slovenski mladini, IV. zv. Uredil Ivan Strukelj. Založili sotrudniki. Tiskala kat. tiskarna v Ljubljani 1894. — Prve dni velikega tedna kažejo letos koledarji začetek pomladi, in prav te dni je izšel tudi IV. zv. „Pomladnih glasov“: po gozdih, vrtih in poljih se že oglašajo oznanjevalci pomladi, umestao je torej, da začujemo tudi brž prve pomladanske dneve na slovstvenem polju pomladne glase. — Vsebina IV. zvezku je ob krtkem taka-le: Prvi spis, življenjepis Valvasorjev (s sliko slavnega moža), navdušuje med pripovedovanjem dogodkov mladino, naj bode pridna, vstrajna, verna in požrtvovalna za domovino. Posebno radi bodo brali naši mladi čitatelji in si tudi hitro zapomnili drugi spis: „Belo kačo“, narodno pripovedko za deco v verzih. Nekatere pa bodo morda še bolj zabavale in jim blažile srce daljše povestice: „Hudi dnevi“, „Pastir“, „Materina luč“, ali sličica „Pri bučah“. S temi pripovednimi spisi štiri mišne pesmice. Knjižico zaključuje otroška igra: „Od hiše!“ katero bodo prav lahko igrali učenci ljudskih šol, ker ni treba zanjo posebnih priprav. — Letošnji zvezek je po vnanji obliki lepši — nove črke, barvan okvir — obširnejši je več kakor za polo od prejšnjih treh: zato ni drugače, da je tudi za 5 kr. dražji. Cena mu je torej: broš. 25 kr., kart. 35 kr. Naročnino sprejema: Ivan Strukelj, bogoslovec v Ljubljani in Kat. bukvarna v Ljubljani. Ravno tam je na prodaj tudi še nekaj II. in III. zv., broš. à 20 kr., kart. à 30 kr.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 21. marca.

(Presvetli cesar) vsprejel je dne 19. t. m. v avdijenci deželnega glavarja kranjskega, blag. gospoda Otona Detelo.

(Skozi Ljubljano) peljal se je danes ob 10. uri nemški cesar Viljem v Opatijo, kjer že nekaj časa prebiva nemška cesarica z otroci.

(Velik napredek družbe [sv. Mohorja.] Kakor se nam poroča, je letos število udov družbe sv. Mohorja znatno, prav sijajno napredovalo ter doseglo nepričakovano visočino! — Gotovo bode ta novica razveselila vse zavedne Slovence. Hvala Onemu, ki daje človeškemu delu rast in tako oči-

vidno blagoslavlja našo družbo, hvala pa tudi neutrudnim in požrtvovalnim poverjenikom in marljivemu odboru, ki se toliko trudijo za vsestranski družbeni napredek.

(Gorejski pašniki.) Pod tem naslovom smo v „Slovcu“ objavili v štev. 60 z dne 14. t. m. sestavek, v katerem se je vrnila pomota, to v nastopnem na željo dotičnih posestnikov popravimo. — Baron Born si ni namreč za svoje v to svrhu izdane novce, ker je kupil od nekaterih posestnikov planine Pungart njih pravice zagotovil s tem, da se je vknjižil na vso planino, marveč vknjižil se jim je naravnost na njih posestva davčne občine Brezje.

(Umrli) je dne 19. t. m. v Zagrebu g. Demeter Petrović, c. in kr. vojniški intendant, v 45. letu. Pokojnik je bil svojedobno načelnik voj. oskrbnitstva v Ljubljani in zelo poznata oseba v tukajšnjih krogih.

(Nezgod.) Poroča se nam: Dne 13. t. m. se je razpočil srednji zvon podružne cerkve sv. Ane v Leskovcu pri Krškem. Zvon je zavarovan pri zavarovalnici „Unio catholica“.

(Podružnica sv. Cirila in Metoda za Pliberk in okolico) ima na Velikonočni ponedeljek dne 26. marca pri Šercarju v Šmihelu svoj letni zbor. Na vsopredju je: Nagovor predsednikov, tajnikovo poročilo, slavnostni govor, volitev odbora, vpisovanje udov in prosta zabava, pri kateri sodeluje pevsko društvo „Gorotan“.

(Slovenske posojilnice koroške.) Dne 11. febr. t. l. ustanovljena slovenska hranilnica in posojilnica v Klečah je imela že v prvih dveh uradnih urah nad 5000 gld. prometa. To je res lep začetek za posojilnico blizu jezikovne meje. Dosegel se je ta lepi vspeh, dasi nemškutarji na vso silo rujejo proti novemu, kmetom namenjenemu zavodu! — Na Velikonočni ponedeljek dne 26. t. m. zborujeta dve posojilnici: v St. Janžu v Rožu in v Črnem.

(Iz Reke) 19. t. m.: Ze več let ni bilo po Opatiji toli živahno, kakor letos. Pa tudi nij čuditi se, ako se vzame v poštev, da je sem prišla nemška cesarica z velikim spremstvom. Najeli so zanjo tri vile: Angiolina, Amalia in Quarnero. Perivoj okoli teh vil je za tujce zaprt. — Na taci vrzelih so deščice, na katerih je čitati v nemškem, italijanskem, hrvatskem i francoskem jeziku, da je vhod za tujce zabranjen. — Na morju pa se veličastno ziblje nemška vojna ladija „Moltke“. Policistov pa vse mrgoli. Poslali so jih iz Nemčije, Dunaja, Trsta itd. Sobe ne dobiš za noben denar več. Vse je napolnjeno. — Po krasnih nasadih — videl sem pa vže mnogo lepših i bolj prostranih, nego so ti — sprehaja se bogato oblečena gospoda. Kot vesten kronist treba, da omenim okolnost, da se vidi prav mnogo krivonoscev, koji človeka spominjajo na izvoljeni narod. Tu se pač lahko vidi, kje je denar. Zato pa ne bi nijednemu antisemitu svetoval sem priti, ker bi mu dvanajsterih rodov sinovi in hčerke pokvarile uživanje morskega zraka. Sicer pa smo mi ubogi zemljani t. j. taki, ki nismo „von den oberen 10000“ tudi mnogo premalo podkovani, da bi mogli tu v lepi Opatiji dalje časa ostati. — Sicer je pa tudi ta „Luxusbad“ tak, kakor so drugi. Nij družega, nego sama reklama. Ako si zdrav in imaš kaj zlatega pod palcem, se tu prav lepo živi. — Če si pa bolan, potem je pa jok i gorje, kakor doma. Miru pa ni tu nikoli. — Vsak hip naletiš na šetajoče občinstvo, ali pa na policista, koji te meri s svojimi zvedavimi očmi.

Društva.

(Učiteljsko društvo za novomeški okraj.) Dne 27. t. m. zborovalo bode učiteljsko društvo za novomeški okraj v Novem Mestu v deliški šoli ob 11. uri dopoldne. Poleg običajnih točk ste na dnevnem redu tudi: 1. o šolskih zamudah, poroča g. J. Barle, in 2. razgovor o skupnem koncertu vsega doljenjskega učiteljstva. Ker je druga točka vlevažna za vse doljenjsko učiteljstvo, želeli je, da bi se zborovanja v obilnem številu udeležili ne samo društveniki, temveč tudi tovarišice in tovariši izvan našega okraja. K mnogobrojni udeležbi vabi tedaj vse doljenjsko učiteljstvo odbor učiteljskega društva za novomeški okraj.

(Prostovoljno gasilno društvo) na Igu je svojega dosedanjega načelnika gospoda Alojzija Minatty a izvolilo v obnem zboru dne 11. t. m. svojim častnim članom. Delujočih članov ima društvo 41, katerim je sedaj načelnik nadučitelj F. K. Trošt, namestnik Fr. Avanco, blagajnik Ivan Škaba in tajnik Anton Špeak.

Narodno gospodarstvo.

Hmeljev škodljivec.

(Konec.)

Postava morala bi obsegati osobito sledeče točke:

1. Divji hmelj (*humulus lupulus L.*), ki je naravna redilna rastlina in toraj edini gojitelj hmeljevega rilčkarja (*plinthus porceatus Panz.*) in ki raste povsod po južnoštajerski hmeljarski pokrajini, osobito na obrežji vseh tekočih voda, ki je toraj vedno nevaren hmeljarstvu te pokrajine, moral bi se v celi pokrajini nepogojno izruvati in sežgati.

2. Vsa od hmeljevega rilčkarja močno okužena in popolnoma uničena (navadno stara) hmeljišča bi bilo treba, še predno izleze hrošč, toraj najdalje do srede malega travna prihodnjega leta izruvati, in hmeljevino s koreninami in sadikami sežgati. Te plašče zasadi se potem v prihodnjem letu po izkrcitvi (izruvanju) z okopavino, v drugem letu z okopavino ali žitom, in še le v tretjem letu po izkrcitvi zopet z hmeljem.

3. Sadike naj bi se nad površino zemlje kolikor mogoče visoko s prstjo cgrnile, in sicer zato, da bi od prsti zakriti del ne le močan postal, nego tudi kolikor mogoče dolg zrastel. Po takem ravnanju bo hrošč prisiljen, svoja jajca visoko na sadike polagati. Ako potem sadike pravočasno, to je še predno pride rilčkarjeva ličinka v korenino, kjer bi se dalje razvijala, odrežemo, zaprečimo škodo, ki je pretila od ličinke.

4. Sadike naj bi se vsako leto v jeseni, ali med trganjem hmelja ali pa kmalu za tem, kolikor mogoče globoko v zemlji odrezale in z viticami sežgale; v viticah živi in prezimuje drugi škodljivec, namreč prosenična gosenica (*botys lupulina Cl.*).

5. Sadike iz južnoštajerske hmeljarske pokrajine ne bi se smele nikjer in pod nobenim pogojem rabiti: niti za nove nasade, niti za zboljšave že obstoječih hmeljišč. V to svrhu potrebne sadike naročevati bi se morale iz drugih, in sicer povsem neokuženih hmeljarskih pokrajin.

6. Pri napravi novih hmeljišč ozirati bi se moralo na to, da se ne bi dotikali novi nasadi že obstoječih hmeljišč. Novi nasadi naj bodo obdani z najmanj 5 m. širokimi zemljišči, ki so obsejana z drugimi rastlinami, ali pa z najmanj 50 cm. širokimi in ravno tako globokimi jarki z navpičnimi stenami; jarki pa morajo biti vedno v dobrem stanju.

7. Pri novih nasadih in zboljšavah hmeljišč naj se sadike kolikor mogoče globoko sadé; s tem se bo zabranilo, da ne bodo rilčkarji svojih jajec neposredno na korenine polagali.

8. Postave o vastu živalij, ki so kmetijstvu koristne, posebno pa določbe o varstvu ptičev naj se strogo izvršujejo.

Konečno dozzvolim si še poročati, da sem v predstojeh točkah navedena oprezila in sredstva za zatiranje hmeljevega rilčkarja na željo tudi c. k. okrajnemu glavarju v Celju pred svojim odpotovanjem razodel, in da je poslednji takoj provzročil, da so bila ista v političnem okraju celjskem takoj uradoma objavljena.

Telegrami.

Dunaj, 21. marca. Cesarski svetnik gospod Ivan Murnik je imenovan članom centralne komisije za obrtni pouk. — Okrajnemu komisarju Laschanu se je podelil naslov in značaj vladnega tajnika.

Dunaj, 21. marca. Peti shod nemško-avstrijskih srednješolskih učiteljev otvoril je dopoldne v navzočnosti zastopnikov učnega ministerstva in dolenjeavstrijskega deželnega šolskega sveta ter 250 srednješolskih profesorjev iz vseh pokrajin poslovodja pripravljalnega odbora, profesor Hoppe, s primernim nagovorom.

Praga, 20. marca. Popoldne se je razglasila razsodba v pravdi zaradi Mervinega umora. Otokar Doležal in Fr. Dragoun bila sta obsojena zaradi zavratnega umora v 10letno težko ječo. Josip Križ je zaradi prigovarjanja k umoru obsojen tudi na 10letno ječo. Henrik Vojtech, Anton Čížek in Ana Križ so pa bili oproščeni.

Budimpešta, 21. marca. Vsi časopisi brez razlike strank izšli so povodom Košutove smrti črno obrobljeni. Z mnogoštevilnih hiš vise črne zastave. Zbornica poslancev ima v petek sejo.

